

מצבו הבריאותי, הנפשי והכלכלי של המערער. מתסקיר שרות המבחן עלה כי המערער הביע חרטה וצער, חש צורך להתנצל בפני משפחת המנוח וחש צורך בקבלת עונש שיהווה מרגוע לתחושותיו ויפצה על הטעות הטראגית שעשה.

שירות המבחן לא התרשם מקווים עבריינים באישיותו של המערער, והמליץ על ענישה מוחשית לצד ענישה הרתעתית. לשיטתו של שרות המבחן, עונש מאסר עשוי לתרום לשיקומו של המערער. יחד עם זאת המליץ שרות המבחן להתחשב, בעת גזירת תקופת המאסר, בקשיים שעונש מאסר עלול לגרום לכלכלת משפחתו בהיותו המפרנס היחיד, ולארבעת ילדיו כתוצאה מהריחוק שיווצר.

6. בית משפט קמא סקר בגזר הדין את עדויות בני משפחת המנוח (כלותיו ובנו) שהעידו לעונש ותארו את המנוח כאדם בריא ומלא שמחת חיים, שתמך כלכלית בבני המשפחה והיה סב אוהב ומסייע. הם העידו על הקושי של בני המשפחה, ובמיוחד אלמנתו, להתמודד עם האובדן.

7. בית המשפט קמא הפנה למדיניות השיפוטית שהותוותה על ידי בית המשפט העליון, לפיה במקרים בהם קופחו חיי אדם בשל רשלנותו של נהג יש להטיל מאסר בפועל ופסילה ממושכת, בהיעדר נסיבות אישיות חריגות המצדיקות סטיה מרף ענישה זה.

8. בנסיבות העניין קבע בית המשפט קמא כי רשלנות המערער, שנהג באור יום במשאית להובלת אשפה, בכביש בו שדה הראיה פתוח, לא הבחין בטרקטור עם העגלה הרתומה שנסע לפניו ופגע עם חזית המשאית בחלקה האחורי של העגלה, היא רשלנות בדרגה גבוהה. לצד זאת התחשב בית המשפט קמא בעובדה כי לא היה לעגלה רישיון. בנוסף, התחשב בית המשפט קמא בעובדה שהמערער בסופו של יום נטל אחריות והודה בביצוע העבירה.

בית המשפט קמא נמנע מלפסוק פיצוי למשפחת המנוח וקבע כי ההליך המתאים לכך הוא ההליך האזרחי.

טיעוני המערער:

9. בית המשפט קמא השית על המערער מאסר ארוך בלי לקבוע מתחם ענישה. בהעדר מתחם, לא התייחס בית המשפט לצורך קביעת העונש בתוך המתחם, ולא נתן משקל נאות לתסקיר שרות המבחן ולנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, ובכללן נסיבותיו האישיות של המערער שפורטו בתסקיר שירות המבחן.

10. מתחם העונש ההולם נע בין 6 חודשי מאסר שניתן לרצותם בעבודות שרות עד שנת מאסר. מיקומו של המערער הוא בתחתית המתחם. במקרים דומים, ואף חמורים יותר, השיתו בתי המשפט עונשים קלים בהרבה מהעונש החמור שהושת על המערער.

11. לא היה מקום לייחס להתנהגותו של המערער רף רשלנות גבוה לאור העובדה שלעגלה לא היה רישיון ולא ניתן היה לנסוע איתה בכביש.

בדיון בפנינו טען ב"כ המערער כי בוחן התנועה לא יכול היה להשיב לשאלה אם הטרקטור היה מתהפך אלמלא

היתה רתומה אליו העגלה. אין המדובר בהעדר לוחית רישוי לעגלה אלא בכשירות העגלה.

12. בית המשפט קמא לא התייחס לעברו התעבורתי התקין של המערער בהתחשב בוותק הנהיגה שלו.

תשובת המשיבה

13. המערער הודה לאחר שכל עדי התביעה, ובכללם בוחן הרכב וקצין הבוחנים, העידו כי לעובדה שהעגלה היתה נעדרת רישוי אין כל משמעות בתאונה ומה שגרם להתהפכות הטרקטור היתה המכה החזקה שקיבל הטרקטור מחזית המשאית בה נהג המערער, באור יום, ובחוסר תשומת לב.

14. למרות שלא היה רישוי לעגלה, ראה בית המשפט בהתנהגותו של המערער רשלנות ברף גבוה וקבע את העונש בהתחשב בפסיקת בית המשפט העליון.

המערער הוא נהג מקצועי ברכב כבד, שבו נדרשת אחריות גבוהה ושונה מאחריות בנהיגה במכונית קטנה.

15. בית המשפט קמא אמנם לא נקט בגזר דינו במילים "תיקון 113" אך בפועל התייחס בגזר הדין לעקרון ההלימה והפנה לפסיקה המנחה של בית המשפט העליון. בטיעוניה לעונש טענה התביעה כי המתחם צריך לעמוד על 12 - 24 חודשי מאסר ועתירתה היתה ל- 20 חודשי מאסר.

16. בפני שרות המבחן לא נטל המערער אחריות אלא התמקד ברשלנות התורמת שיש לדעתו לייחס למנוח. שרות המבחן המליץ על ענישה מוחשית לצד ענישה הרתעתית. לא נפלה טעות בקביעת העונש בתוך המתחם המצדיק את התערבות ערכאת הערעור.

דין והכרעה

17. כפי שקבע בית המשפט קמא, וכמתחייב מתיקון 113 לחוק העונשין העיקרון המנחה בקביעת העונש הוא עקרון ההלימה שמשמעו יחס הולם בין חומרת המעשה נסיבותיו, ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג ומידת העונש המוטל עליו. קביעת העונש הראוי לנאשם נעשית בשתי 'פעילות'. תחילה נקבע מתחם העונש (סעיף 40ג(א)) ולאחר מכן עונשו של הנאשם בתוך המתחם (סעיף 40ג(ב)), או בסטיה מהמתחם לקולא או לחומרה (סעיפים 40ד ו- 40ה).

18. בית המשפט קמא אמנם לא קבע באופן מפורש את מתחם העונש הראוי ממנו היה עליו לגזור את העונש ההולם לעבירה, אך הוא הפנה לפסיקה הרלוונטית של בית המשפט העליון הקובעת כי מקום בו קופחו חייו של אדם ברשלנות של נהג, המדיניות השיפוטית היא מאסר בפועל בהעדר נסיבות אישיות

חריגות המצדיקות סטיה ופסילה ממושכת. בדרך כלל עבירות אלה מבוצעות על ידי אנשים נורמטיביים ואמת המידה הקובעת את העונש היא מידת רשלנותו של הנהג.

19. בית משפט קמא הפנה לפסיקת בית המשפט העליון ברע"פ 2996/13 **טטיאנה נייאזוב נ' מדינת ישראל** (להלן "**ענין ניאזוב**") שנידון ביחד עם רע"פ 4845/13 **ראובן אוזן נ' מדינת ישראל** (להלן "**ענין אוזן**") וביחד עם 2926/13 **מי טל מלול נריאן נ' מדינת ישראל** (להלן "**ענין נריאן**") בו נידונו במאוחד שלושה מקרים בהם הורשעו נהגים בעבירה של גרימת מוות ברשלנות ונידונו למאסרים בפועל. הערעורים שהוגשו לבית המשפט המחוזי על חומרת העונש נדחו (למעט בענין ניאזוב שם קוצר עונש המאסר במידת מה).

בענין ניאזוב נכנסה המבקשת לצומת בנסיעה שוטפת, מבלי לציית לתמרור עצור ומבלי ליתן דעתה לרכב מסחרי שהתקרב משמאלה והבחינה בו לראשונה כשהיתה בתוך הצומת. בית המשפט קמא קבע שרף הרשלנות היה גבוה במיוחד, אף אם ניתן להניח שהמבקשת עצרה לפני תמרור ה"עצור". תסקיר שרות המבחן שהוגש בעניינה של המבקשת לימד כי מדובר באשה נורמטיבית ואחראית, שהביעה חרטה כנה וחשה רגשות אשם ודיכאון בשל אירוע התאונה. עוד התרשם שרות המבחן כי שליחתה למאסר עלולה להביא לפגיעה בבנותיה, שהיו באותה עת בנות 16 ו-17 ואחת מהן סבלה מקשיים רפואיים, ואביהן נעדר יכולת או רצון לטפל בהן לבדו, ועל כן המליץ להטיל עליה עונש מאסר לריצוי בעבודות שרות ופיקוח שרות המבחן.

בית המשפט השלום הטיל עליה 8 חודשי מאסר בפועל, בית המשפט המחוזי (בדעת רוב) הפחית מעונשה והעמיד את עונש המאסר על 7 חודשים, בשל נסיבותיה האישיות.

בענין אוזן הודה המבקש בעובדות כתב האישום בו נטען כי נסע לאחור, בחניה של מרכז מסחרי, במהירות מסוכנת ובלתי סבירה כשבסמוך לו התקיים "יום שוק". המבקש לא הבחין במנוחה, פגע בה, הפיל אותה על הכביש ועלה על גופה עם גלגלי מכוניתו. בית משפט השלום קבע כי אין המדובר ברף רשלנות נמוך. תסקיר שרות המבחן שהוגש בעניינו לימד כי מדובר באדם נורמטיבי, שאיבד את אמו בתאונת דרכים שארעה מספר שנים קודם לכן ושכל את בנו בתאונת דרכים. שרות המבחן התרשם שהמבקש חש ייסורי מצפון ומקבל עליו אחריות מלאה והמליץ להטיל עליו עונש מאסר לריצוי בעבודות שרות.

בית המשפט הטיל על המבקש 6 חודשי מאסר בפועל, פסילה של 10 שנים מלקבל או להחזיק רישיון ופיצוי למשפחת המנוחה. בית המשפט המחוזי קבע שאין מקום להתערב בגזר הדין.

בענין נריאן פגעה המבקשת, עת נהגה בקטנוע בהולך רגל שחצה, לא במעבר חציה, כביש שבו שני מסלולי נסיעה לכל כיוון ואי תנועה מפריד ביניהם.

עד שנפגע הספיק המנוח לחצות את שני מסלולי הנסיעה בכיוון הנגדי לכיוון נסיעת המבקשת, את אי התנועה המפריד ומסלול אחד בכיוון נסיעת המבקשת, אשר לא הבחינה במנוח, המשיכה בנסיעתה ופגעה בו מבלי שהאטה או בלמה. נריאן עצמה נפגעה בתאונה ונגרמו לה שבר ביד, ונשברו שיניה .

גם בענין נריאן התרשם שרות המבחן כי מדובר באשה נורמטיבית, ארוע התאונה טראומטי עבודה והוא מצטרף לשורת משברים עמם התמודדה בשנים שקדמו לתאונה ובהם מות אמה והליכי פרוד מבעלה. כמו כן התייחס שרות המבחן למצבה של בתה הקטנה בת שנתיים והשלכות עונש מאסר עליה. נוכח האמור המליץ שרות המבחן להטיל על המבקשת עונש מאסר לריצוי בעבודות שרות ופיקוח שרות המבחן למשך שנה.

בית משפט השלום הטיל על המבקשת 8 חודשי מאסר בפועל ופסילת רשיון נהיגה ל- 12 שנים, ובית המשפט המחוזי דחה את ערעורה.

בית המשפט העליון, בהתייחסו לשלושת המקרים אמר את הדברים הבאים:

"בשל רף הרשלנות המשתקף מנסיבות התאונות וחרף הנסיבות האישיות הם [העונשים] משקפים את הצורך במאבק בקיפוח חיי אדם בדרכים, המהוה, למרבה הצער, תופעה שכיחה במחוזותינו, ומדיניות הענישה משקפת את היחס לקדושת חיי אדם. האמת תורה דרכה, כי הענישה במקרי גרימת מוות ברשלנות בגדרי תאונות דרכים או תאונות אחרות היא אתגר קשה, שכן עסקינן ככלל בנאשמים נורמטיביים שמעדו והתרשלו בהיסח הדעת של רגע, וחרב עולמן של שתי משפחות. בראש וראשונה, וברמה עילאית, של משפחת הקרבן שקופדו חיינו בשל רשלנות אליה נכמר הלב. אך במרבית המקרים ישנה גם טראומה לפוגע ולמשפחתו, לא רק בשל הענישה אלא בשל המעשה, ומאמינים אנו איפוא כי הנאשמים מתייסרים אף הם, בכלל וגם בפרשה שלפנינו. כפי שאמרו זאת בתי המשפט הקודמים בתיקים אלה שלפנינו, מלאכת גזירת הדין בכגון דא קשה היא מן הרגיל...."

20. ב"כ המערער הפנה לעפ"ת 14034-08-15 **שיר גנץ נ' מדינת ישראל** בו הורשעה נהגת בעבירה של גרימת מוות ברשלנות.

איננו סבורים כי נסיבות אותו מקרה דומות לנסיבות המקרה שבפנינו, הן ברמת הרשלנות שיוחסה למערערת, שהיתה ברף נמוך, והן ברמת הרשלנות התורמת שיוחסה למנוח שהיתה ברף גבוה. באותו מקרה הגיעה המערערת לצומת, ולאחר שעצרה החלה בפניה שמאלה. כשהגיעה למרכז הצומת פגעה עם חזית רכבה באופנוע עליו רכב המנוח בנתיב הנגדי, ממול לכוון נסיעתה. מהראיות לעונש בתיק עלה כי המנוח נהג באופנוע כשהוא בלתי מורשה לנהיגה ובנוסף לכך תחת פסילה. כמו כן, עלה מעדותו של עד ניטרלי כי המנוח נהג באופנוע במהירות גבוהה בעוד שהמערערת נסעה במהירות איטית יחסית. בנוסף העיד כי עובר לפגיעה סטה רוכב האופנוע, כנראה עקב המהירות הגבוהה, לא הצליח לברוח ונפגע על ידי הרכב תוך שקסדתו עפה עוד לפני שהוא נפל. המנוח קיבל מכה בראשו מברזלים שהיו במעקה, שאם לא היה מוצב שם היה נופל לחול וניצל.

בית המשפט קבע כי מתחם העונש ההולם הוא בין 6 חודשי מאסר ל- 30 חודשים, קבע את רמת רשלנותה של המערערת כנמוכה, ומנגד קבע כי רשלנותו של המנוח היתה גבוהה.

על המערערת הוטלו בבית משפט השלום 6 חודשי מאסר, מחציתם לריצוי בפועל ומחציתם לריצוי בעבודות שירות.

בית המשפט המחוזי קיבל את הערעור וקבע כי מדובר ב"מקרה חריג ומיוחד המצדיק לדעתנו הימנעות ממאסר לריצוי בפועל ממש" והטיל על המערער לרצות את כל 6 החודשים שהוטלו עליה בעבודות שרות.

21. כמו בית המשפט קמא, אנו סבורים כי רמת הרשלנות של המערער שבפנינו היא גבוהה. המערער נהג באור יום, במשאית בכביש שבו שדה הראיה פתוח וללא כל סיבה לא הבחין כלל בטרקטור שנסע לפניו. מתוך עדויות בוחן הרכב לא ניתן היה לייחס רשלנות תורמת למנוח על אף העובדה שהטרקטור היה רתום לעגלה ללא רישוי שכן עובדה זו לא השפיעה על תוצאות התאונה. למרות האמור, התחשב בית המשפט קמא בעובדה זו לקולא.

לענין זה נפנה לעדותו של בוחן התנועה רס"ב אליעזר סייג שהעיד "מדובר בעגלה ללא ברקסים. יש עליה ציר של 2 גלגלים. בטסט לא בודקים בלמים אלא אורות או חיבור של וו הגרירה. אורות ברקס ואורות דרך. המכה לא קשורה לוו הגרירה. אין לזה שום קשר. מדובר במכה מאד חזקה. הוו היה מחובר ללא הפרעה. מדובר במכה מאד חזקה שהיא גרמה להתהפכות. גם אם לא היה מחובר כראוי אין קשר. לפי המכה אפשר לראות שהעגלה כן היתה מחוברת כראוי לטרקטור וזה אני אומר כי אם לא היתה מחוברת כראוי נניח והתנתקה חצי שניה לפני התאונה לא הייתי רואה כזה נזק במשאית.

.....

ש. אלמלא העגלה היתה מחוברת לטרקטור, יתכן והוא כלל לא היה מתהפך.

ת. כל עגלה לא משנה כי זה כוחות פיסיקאליים וכוחות מכניים ווקטורים. גם אם העגלה היתה תקינה והיה לה מספר והיה פוגע בה באותה זווית וצורה היא היתה מתהפכת.

ש. בלי עגלה לא היה מתהפך.

ת. לא יודע לענות על שאלות היפוטטיות אם הייתי מדביק לה מספר ואורות תקינים גם היתה מתהפכת" (ראה פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא עמ' 18 ש' 7-30).

עדותו של רס"ב אליעזר סבג לא נסתרה.

22. המערער הוא אדם נורמטיבי, אך כפי שנאמר, מרבית הנאשמים בעבירות של גרם מוות ברשלנות כתוצאה מתאונת דרכים הם אנשים נורמטיביים, אשר בהיסח דעת של רגע, כפי שאף ארע במקרה זה, הביאו לחורבן שתי משפחות. משפחת הקורבן, שכל עונש שיוטל על הפוגע לא יחזיר להם את יקירן והם ישאו עמם את תוצאות התאונה לעד, ומשפחת הפוגע, והפוגע עצמו, שגם חייהם השתנו ולא יהיו עוד כפי שהיו בעבר.

23. יחד עם זאת, בהתחשב ברמת הרשלנות של המערער, שהיא תוצאה של חוסר תשומת לב רגעית, שלא נלוותה אליה עבירת תנועה נוספת, ומבלי לסטות ממדיניות הענישה, אנו סבורים כי בית המשפט קמא

החמיר מעט עם המערער, וראינו להקל ברכיב המאסר בפועל שהוטל עליו.

24. לאור האמור אנו מקבלים את הערעור ומטילים על המערער מאסר לתקופה של 12 חודשים. יתר חלקי גזר הדין של בית משפט קמא יעמדו על כנם.

המערער יתייצב למאסרו בבית סוהר הדרים, ביום עד השעה 10:00, או על פי החלטת שב"ס, כשברשותו תעודת זהות או דרכון.

על ב"כ המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שב"ס, טלפונים: 08-9787377, 08-9787336.

ניתן היום, יד' אדר תשע"ז (12 מרץ 2017) במעמד ב"כ הצדדים והמערער.

שמואל בורנשטיין, שופט

זהבה בוסתן, שופטת

**אברהם טל, נשיא
אב"ד**